

8. října 2018
Ročník 2018,
číslo 1

Vážené čtenářky a vážení čtenáři,

Obsah

Úvodník	1
Participativní rozpočet	2
Místní agenda 21	2
Lagom	3
Manuál pro rodiče	3
Odpovědné veřejné zadávání	4
Dobrá praxe z kraje	5
Pro volný čas	6
Mezinárodní dny	7
Recept	7

Dnes poprvé se k Vám dostává novinka Projektu Zdravý kraj. V newsletteru zdravého kraje pro Vás budu vybírat informace, které by Vás mohly inspirovat nebo zaujmout. Formu newsletteru volím proto, že bohužel nemáme dostatek možností, abychom se mohli pravidelně setkávat osobně. Zatím Vám nemohu říci, jak často bude newsletter vycházet, vše ukáže čas a také Vaše reakce. Svůj první dojem z tohoto počínu mi můžete sdělit hned tento pátek, tj. 12. října 2018, kdy se uskuteční společné setkání koordinátorů zdravých obcí, měst a dobrovolných svazků obcí. Budu se snažit newsletter koncipovat tak, aby byl pestrý a obsahoval od všeho kousek. Trochu teorie a odborných informací, aktuální tipy, pár příkladů dobré praxe, inspiraci pro volný čas a také něco oddechového (samozřejmě se snahou neodchýlit se od tématu „zdravého kraje“). Protože se Projekt Zdravý kraj se nezabývá pouze fyzickým zdravím, tak tematicky

newsletter zabrousí i do oblasti odpovědného přístupu k životnímu prostředí, zlepšování kvality veřejné správy, spolupráce s veřejností a dalších aktivit, přispívajících k udržitelnému rozvoji našeho regionu.

S newsletterem můžete naložit dle svého uvážení. Po přečtení (nebo i před přečtením) jej můžete přemístit do elektronického „koše“, ale také třeba dát na webové stránky Vaší obce, přeposlat dalším lidem, vytisknout, apod. Záleží na tom, jak se Vám bude líbit. Samozřejmě, že jej naleznete také na webových stránkách Projektu zdravý kraj <https://zdravykraj.kr-jihomoravsky.cz>. Tento web nyní prodělává oživovací pokusy, takže mějte prosím pochopení, pokud na něm nebude vše ideální.

Vaše nová koordinátorka
Daniela Trenzová

Připravované události

- ◆ Setkání koordinátorů zdravých municipalit dne 12.10.2018

Participativní rozpočet

Participativní rozpočet je prvkem přímé demokracie, který dává obyvatelům určitého místa (nejčastěji obce nebo města) možnost diskutovat a rozhodovat o využití části výdajové stránky rozpočtu. Veřejnost může nejen formulovat oblasti rozpočtu, které považuje za prioritní, ale také předkládat jednotlivé projekty a vybírat z nich.

Princip participativního rozpočtování vychází z předpokladu, že místní občané znají nejlépe své potřeby a prostředky z rozpočtu se tak dostanou na účely, kde je zaručena jejich potřebnost.

Dle zastánců tohoto principu nástroj participativní rozpočet přispívá k rozvoji demokracie a aktivního občanství, a

k vytvoření vztahu mezi občany a jejich volenými zástupci.

Řadoví občané dostávají možnost účastnit se na skutečných rozhodnutích, což by mělo přispět ke spravedlivějšímu rozhodování, zastupitelé a úředníci zase získávají cenné informace o potřebách „svých“ občanů“.

Mnohem více informací o participativním rozpočtování, příklady, rady a příručky lze nalézt na stránkách www.participativnirazpocet.cz.

A kdo už v našem kraji participativní rozpočtování zkusil?

Google praví, že Brno a Znojmo. Nebo je vás víc? Město Brno dokonce získalo se svým projektem „Dáme na Vás“ cenu Otevřeno za nejrozsáhlejší projekt participativního rozpočtu v ČR v soutěži Otevřeno x Zavřeno.

Místní agenda 21 (srozumitelně 😊)

Mnohé z „normálně“ realizovaných aktivit a programů směřujících ke zlepšení kvality života a životního prostředí by bylo možné označit jako MA21.

Místní Agenda 21 (MA21) je programem konkrétních obcí, měst, regionů, který zavádí principy trvale udržitelného rozvoje do praxe při zohledňování místních problémů. Je tvořen za účasti a ve spolupráci s občany a organizacemi a jeho cílem je zajištění dlouhodobě vysoké kvality života a životního prostředí na daném místě.

Mnohé z „normálně“ realizovaných aktivit a programů směřujících ke zlepšení kvality života a životního prostředí by bylo možné označit jako MA21. Důležité je ale to, aby jednotlivé činnosti byly součástí dlouhodobé, jasně stanovené a veřejností přijaté strategie udržitelného rozvoje.

A jaká je role úřadů? Velká, neboť zastupují místní společenství, mají právní nástroje, disponují vlastním majetkem a finančními prostředky a také mohou z velké části pozitivně ovlivňovat místní obyvatele pomocí osvěty, poradenství, informací a příkladů. V neposlední řadě mohou podněcovat a příznivě ovlivňovat širší spolupráci mezi různými organizacemi a mají přímý vliv také jako spotřebitelé a zaměstnavatelé.

Příklady činností realizovatelných v rámci Místní agendy 21:

- obnova památek
- ožívování a zachovávání tradičních zvyklostí a řemesel
- udržitelná turistika
- územní plánování a vhodná výstavba
- péče o krajinu
- péče o starší občany
- praktické práce v místě, jako např. výsadba stromů, údržba parků
- kulturní a společenské akce, akce pro veřejnost (slavnosti, jarmarky, poutě)
- preventivní programy
- zohlednění principů udržitelného rozvoje do koncepcí, plánů i každodenní agendy a řada dalších.

Jak začít uplatňovat principy Místní agendy 21?

Informace lze najít na stránkách společnosti CENIA, spadající pod Ministerstvo životního prostředí <https://ma21.cenia.cz/Úvod/Prozajemce.aspx>

Lagom

Lagom je švédský pojem, označující určitý životní styl. Newsletter Zdravého kraje určitě není lifestyleovým časopisem, nicméně tento styl je tak trochu spjatý s ekologickým a trvale udržitelným přístupem k životu, což jsou témata, kterým se zdravý kraj věnuje.

Lagom neznamená ani moc, ani málo, zkrátka tak akorát. Takovýto trend vede k tomu, abychom vše spotřebovávali s mírou, ať už jde o sladkosti, oblečení nebo vybavení domácnosti.

Lagom nás naučí nacházet krásu ve zdánlivě jednoduchých věcech a užívat života bez zbytečného plýtvání a přepychu. Myšlenku Lagom lze definovat jako umírněnost a rovnováhu ve všem, co člověk v životě dělá.

I kdyby se jednalo jen o módní vlnu, reklamní trik a snahu prodat publikace zaměřené na životní styl, tak samotná myšlenka uměřenosti určitě špatná není. Přiměřeně vybavená domácnost nás nepřekvapí tím, že se ze skříně vysype hromada zbytečností, nebudeme muset utírat prach ze spousty serepetiček, z přiměřeného stravování nás nebude bolet břicho a přiměřené nakupování povede k tomu, že nebudeme muset do odpadkového koše vyhazovat zkažené potraviny s prošlým datem spotřeby.

Manuál pro rodiče

Začátkem letošního roku začaly maminky v jihomoravských porodnicích při narození miminka dostávat šanon Manuál pro rodiče aneb Nejste na to sami. Cílem není udělovat rady, jak pečovat o dítě a jak je vychovávat, ale usnadnit vyhledávání základních důležitých informací z různých oblastí rodinné politiky (co vyřídít po porodu, finanční podpora od státu, možnosti trávení volného času, přehled uceleného systému předškolního vzdělávání od tradiční až po alternativní možnosti, cestování s dětmi, sladování rodiny a zaměstnání).

Důležitou součástí šanonu je představení rodinné politiky Jihomoravského kraje a dotazník, jehož smyslem je získat od rodičů podněty, které mohou být nápomocné při tvorbě prorodinných opatření v kraji. Výhodou pořadače je a současně do něho vpisovat různé důležité kontakty a další potřebné informace.

Odpovědné zadávání veřejných zakázek

Veřejné zakázky je zcela legální a možné efektivně zadávat tak, že zadavatel nejen nakoupí potřebné zboží, služby a stavební práce, ale současně zohlední související společenské (sociální), širší ekonomické a environmentální aspekty. Těmi mohou být například: zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce, důstojné pracovní podmínky zaměstnanců podílejících se na plnění veřejné zakázky, podpora sociálního podnikání, podpora malých a středních podniků a férových dodavatelských vztahů, etické nakupování a další.

Zásadní podporu odpovědnému zadávání poskytuje Směrnice č. 2014/24/EU, která byla transponována do zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, v platném znění, účinného od 1. 10. 2016. Novelizací zákona o veřejných zakázkách se otevřela cesta pro překonání dosavadního přístupu zadavatelů, kteří veřejné zakázky hodnotili ponejvíce na cenu.

V roce 2018 udělilo Ministerstvo práce a sociálních věcí ocenění za implementaci principů společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek a za přínos k jeho rozvoji v České republice dvěma institucím. Co je potěšující, obě dvě jsou z Jihomoravského kraje! Jedná se o Masarykovu univerzitu a Krajský úřad Jihomoravského kraje. MPSV přitom bylo jednou z prvních organizací státní správy, která principy odpovědného zadávání zavedla a začala používat ve svých nákupních procesech.

Jako typické příklady dobré praxe při uplatňování principů odpovědného zadávání lze uvést například zakázky na úklidové služby, nákup materiálu nebo reklamních předmětů, regeneraci bytového fondu, stravování ve školách, dodávky pracovních oděvů apod.

Pokud máte zájem dozvědět se více o odpovědném zadávání, informace najdete na stránkách <http://sovz.cz>. Kromě toho se 5. listopadu 2018 koná bezplatný seminář v rámci Akademie veřejného investování, jehož cílem je poskytnout zejména zadavatelům základní, nicméně komplexní vhled do tématu odpovědného veřejného zadávání. Seminář se koná v Praze, ul. Pařížská 4, účast je zdarma a registrovat se lze na adrese <http://sovz.cz/akce/seminar-k-odpovednemu-verejnemu-zadavani-5-11-2018/>.

Ekologická likvidace plevelu ve Znojmě

Herbicidy jsou jedním z neúčinnějších prostředků na hubení plevelů. Dnes už se ale ví, že i při nejšetrnější aplikaci se při dešti dostává tato chemikálie do půdy a spodních vod. „Herbicidy bývají čím dál častěji označovány jako potenciální karcinogen, i proto jsme nechtěli na nic čekat, ale aktivně jsme udělali něco, abychom se k našemu zdraví a přírodě chovali šetrněji,“ vysvětluje nápad na pořízení speciálního stroje místostarosta Jakub Malačka.

Cena stroje včetně vysokotlakové myčky činí 542 000 korun. Stroj na likvidaci plevelu ECLIP M funguje na principu páry a nevyužívá žádné chemikálie. Jedná se o jedinečnou technologii na omezení růstu plevelných rostlin. Rychlost účinku je přitom srovnatelná s chemickými přípravky, rostliny zasychají přibližně do 2 dnů. Navíc horká voda zasáhne pouze danou rostlinu a nijak dále neničí životní prostředí.

Přidanou hodnotou tohoto přístroje je i možnost mytí. U přístroje lze nastavit teplotu 20-140 °C a tlak v rozmezí 3 až 200 barů. Lze tak se strojem nejen hubit plevel, ale také například čistit nejrůznější povrchy. Využit se dá například na čištění odpadkových košů, náhrobních kamenů, lze s ním také odstraňovat žvýkačky apod.

Anonymní HIV poradna v Hodoníně poskytuje bezplatné testování

Od 1.10.2013 funguje v Nemocnici TGM Hodonín anonymní poradna HIV. Cíl zřídit poradnu se objevil v Komunitním plánu zdraví a kvality života Hodonína již v roce 2009. Naplnit se jej podařilo právě v závěru loňského roku díky příkladné spolupráci dvou subjektů - Nemocnice TGM Hodonín a Státního zdravotního ústavu, které provoz poradny společně zajišťují. Náplň poradny je především bezplatná, anonymní osobní i telefonická konzultace a předtestové poradenství.

Cyklus seminářů k první pomoci u dětí a prevenci úrazů u seniorů v Brně

V rámci projektu Brno - Zdravé město se od 17. září do 30. listopadu 2018 uskuteční cyklus 32 seminářů pro veřejnost věnovaných zásadám poskytování první pomoci u dětí a prevenci úrazů seniorů.

Poskytování první pomoci u dětí je odlišné od dospělých pacientů, a to zejména při život ohrožujících stavech. Na seminářích, které se uskuteční v mateřských centrech, bude kladen důraz zejména na praktický nácvik - účastníci se naučí, jak odstranit cizí těleso z dýchacích cest, v případě nutnosti resuscitovat, ale i zastavit krvácení.

Na seminářích „Prevence úrazů seniorů“ se zájemci v klubech seniorů při brněnských městských částech dozvědí, jakými typy úrazů jsou osoby ve vyšším věku nejčastěji ohroženy, ale hlavně to, jak jim předcházet. Proto bude zájemcům představena řada praktických pomůcek pro použití v domácnosti i pohybu městem.

Účastníci seminářů obdrží ilustrovanou brožuru „Kapesní rádce 1. pomoci dětem“, či „Jak vyžrát nad úrazy v seniorském věku“, které byly vytvořeny v rámci aktivit projektu Brno - Zdravé město. Semináře jsou pro účastníky zdarma, více informací a místa konání seminářů jsou umístěny na webu www.zdravemesto.brno.cz v sekci Akce a kampaně.

Pro volný čas

Dobrá praxe z našeho kraje

Permakulturní zahrada v Rozmarýnku

Víte, co je to permakulturní zahrada? Pokud odpověď na první otázku neznáte, běžte se podívat do Rozmarýnku. Problematika permakultury je totiž natolik složitá, že by bylo velmi obtížné ji zde podrobně rozvádět. Velmi zjednodušeně se dá říci, že permakulturní zahrada je šetrná k životnímu prostředí a současně se umí i částečně postarat sama o sebe a zahradník se méně nadře.

Rozmarýnek je zařízení krajské příspěvkové organizace Lipka, nacházející se v Brně-Jundrově na ulici Rozmarýnová č. 6. Toto zařízení je zaměřené na výukové programy v oblasti přírody a ekologie, ale také na zdravý životní styl a zdravé bydlení i vaření. Dobrá zpráva je, že je veřejně přístupné, a dokonce se v něm konají akce, kterých se můžete s vašimi dětmi zúčastnit. Například v nejbližší době se konají:

- 20.10. fotografické kurzy
- 03.11. keramické dílny

Součástí Rozmarýnku je permakulturní zahrada, která je volně přístupná ve všední dny od 8 do 17 hodin. Žijí v ní domácí i jiná zvířátka, zajímavé živočichy můžete spatřit také v několika teráriích a akváriích umístěných v budově. Více informací najdete na [www stránkách http://www.lipka.cz/rozmarynek?idm=22](http://www.lipka.cz/rozmarynek?idm=22).

V zahradě Rozmarýnku lze spatřit jedno zajímavé zařízení, které zдалky vypadá jako zvláštní skluzavka pro malé děti. Ve skutečnosti se jedná o důmyslnou sušičku ovoce nebo bylin vyrobenou vlastními silami. Pracuje na principu využití sluneční energie, a to tak, že paprsky dopadají na černý vlnitý plech umístěný pod sklem a horký vzduch je veden rourami pod tímto plechem do dřevěné skřínky, ukrývající rošty na ovoce. To je výzva pro kutily!

Mezinárodní dny v říjnu (výběr)

Pro volný čas

- 10. října - světový den duševního zdraví (Světová federace pro duševní zdraví). Při příležitosti tohoto dne se v našem kraji konají tradiční Dny duševního zdraví, a to v období od 8. do 12. 10. 2018 pod záštitou náměstka hejtmána JMK Mgr. Marka Šlapala a radního pro zdravotnictví JMK Milana Vojty, M.A., MBA. Každoroční destigmatizační akce Sdružení Práh Jižní Morava pravdivě informuje veřejnost o duševních onemocněních, o životě lidí, kteří se s nimi utkávají, a osvětluje stále rozšířené předsudky.
- 16. říjen - světový den výživy (FAO - Organizace pro výživu a zemědělství). V tento den bychom si měli připomenout stálý problém nedostatku potravy v některých rozvojových zemích, kde často na hlad a podvýživu umírají zejména děti. Existuje však i další problém, který je opačný a týká se materiálně bohatší části světa - obezita, přejídání se a nezdravá strava.
- 17. říjen - světový den úrazů (OSN). Hlavním smyslem tohoto dne je připomenout si, že úraz může potkat každého a důležitým způsobem boje proti úrazovosti je včasná prevence. Podle statistik se úrazy nejčastěji stávají při sportu, doma, na pracovišti a ve škole. Jde hlavně o tržné a řezné rány vyžadující chirurgické ošetření, podvrtnuté klouby, natažené vazy a popáleniny. Úrazy při dopravních nehodách na prvních příčkách dle počtu sice nefigurují, zato však vedou v žebříčku smrtelných úrazů.

Recept - pečený čaj

Až se zima zeptá, co jsme dělali na podzim, může být jednou z odpovědí „no přece zavařovali“. Letošní teplé léto přálo úrodě ovoce a zeleniny a někdy je sklizeň tak bohatá, že nevíme, co s nadílkou. Proto pro Vás máme recept na tzv. pečený čaj. Nejedná se o čaj v pravém slova smyslu, spíš je to takový hustý kompot. V zimě ale chutná a výborně zahřeje. Ovoce se dá nakombinovat podle vlastní chuti, doporučuje se však, aby 1/3 ovoce tvořila jablka.

Potřebujeme:

1 kg ovoce

300 g cukru krystal nebo krupice

1 badyán, rozlámáný na kousky

4 hřebíčky

2 lžičky skořice

šťáva ze 2 citrónů

250 ml rumu

Ovoce nakrájené na kousky (drobné ovoce celé) nasypeme na hlubší plech a posypeme cukrem. Přidáme rum a koření. Ve vyhřáté troubě pečeme cca 30-40 minut na 170 stupňů. Poté rozdělíme do skleniček a pevně uzavřeme. Další zavařování není nutné.

u (výběr)